

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Linda Maria Jakobsson-Pada	Telia Tunnistus	16.03.2026 11:28:27 UTC+02:00
NIKLAS ERIK TEIR	Telia Tunnistus	16.03.2026 11:30:14 UTC+02:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (4 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

Lausunto

16.3.2026

Pohjanmaan hyvinvointialueen asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntöön asiaan HE 2/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Pohjanmaan hyvinvointialue (jäljempänä ÖVPH) kannattaa hallitusohjelman tavoitteita kilpailun lisäämisestä ja säästöjen aikaansaamisesta. Esityksen ehdotukset eivät kuitenkaan näkemyksemme mukaan parhaalla mahdollisella tavalla edistä tavoitteiden saavuttamista, vaan ovat omiaan lisäämään hallinnollista taakkaa ja hankintoihin liittyvää byrokratiaa, viivästyttämään hankintoja ja aiheuttamaan juridisia riskejä.

ÖVPH pitää huolestuttavana julkisten hankintojen sääntelyn lisääntymistä. Hankintalain lisäksi hankinnoissa on huomioitava jatkuvasti lisääntyvä suoraan sovellettava EU-sääntely. Näkemyksemme mukaan julkisten hankintojen houkuttelevuutta lisäisi enemmänkin sääntelyn keventäminen kuin alati lisääntyvät prosessivaatimukset ja valitusmahdollisuuksien lisääminen.

Sääntelyä lisäämällä ei lähtökohtaisesti saavuteta säästöjä. Pakollisten kilpailutusprosessien velvoitteiden lisääminen voi vaikuttaa käytännön tasolla negatiivisesti niillä tavoiteltuihin päämääriin, jos hankintoja tekevien tahojen resurssit kohdentuvat vain sääntelyn noudattamisesta selviytymiseen. Kansallisella tasolla olisi toivottavaa keskittyä velvoittavan sääntelyn sijaan neuvonnan ja tuen tarjoamiseen hankintayksiköille, hyvien käytäntöjen ja toimintamallien levittämiseen sekä uusien, vaikuttavuutta lisäävien toimintamallien kehittämiseen.

Markkinakartoitus

ÖVPH pitää myönteisenä markkinakartoituksiin kannustamista ja hankintojen huolellista valmistelua. Markkinakartoituksesta ei kuitenkaan tule säätää pakollista. Pakollisuus on ongelmallista erityisesti:

- kiireellisissä hankinnoissa
- toistuvissa hankinnoissa, joissa markkinat ovat hyvin tiedossa

Hankintayksikölle tulee säilyttää viimekätinen oikeus päättää hankinnan kohteesta ja toteuttamistavasta. Tämä tulisi kirjata joko pykälään tai sen perusteluihin. Positiivista on, että markkinakartoitus muodostaa poikkeuksen jakamisvelvoitteeseen ja keskeyttämisvelvollisuuteen yhden tarjouksen tilanteissa.

Hankintasopimuksen jakaminen osiin

ÖVPH ei kannata kategorista jakamisvelvoitetta. Ehdotus lisää hallinnollista työtä ja voi estää tarkoituksenmukaisten kokonaisuuksien hankkimisen.

Erityisen ongelmallista on valituskiellon poistaminen hankinnan jakamista koskevasta päätöksestä. Jakamispäätösten valitusoikeus lisää viivästyksiä ja juridisia riskejä. Valituskieltoa ei tule poistaa. Jos valitusoikeus kuitenkin säädetään, valitusajan tulee alkaa hankintailmoituksen julkaisemisesta.

On myönteistä, että puitejärjestelyjen sisäiset hankinnat on ehdotuksessa rajattu velvoitteen ulkopuolelle. Poikkeukseen tulee sisällyttää myös dynaamisten hankintajärjestelmien sisäiset hankinnat.

Hankintakertomus

Uusi kertomusvelvoite lisää merkittävästi hallinnollista työtä. Kertomuksen ei tule missään osin olla valituskelpoinen, eikä sitä tule sisällyttää 146 §:n valitussäännöksiin. Kertomusta ei anneta tiedoksi valitusosoituksineen, mikä jättäisi valitusoikeuden rajat epäselviksi.

Lisäksi perusteluista tulisi poistaa vaatimus hankintamallin kuvaamisesta hankintapäätöksessä. Mahdollinen kuvaus voidaan sisällyttää hankintakertomukseen, mutta ei päätökseen.

Hankinnan keskeyttäminen yhden tarjouksen tilanteessa

ÖVPH vastustaa ehdotettua keskeyttämisvelvoitetta, jos hankintamenettelyssä saadaan vain yksi tarjous. Nykyinen sääntely mahdollistaa keskeyttämisen tarvittaessa, eikä uutta velvoitetta tarvita.

Velvoite on ongelmallinen, koska:

- monilla markkinoilla toimijoita on vain vähän
- yksittäinen tarjous voi olla hinnaltaan ja laadultaan hyvä
- kilpailutuksen uusiminen aiheuttaa viivästyksiä, lisätyötä ja usein kustannusnousua
- laatuvaatimuksista jouduttaisiin mahdollisesti tinkimään

Velvoitetta ei tule soveltaa myöskään puitejärjestelyjen tai DPS:n sisäisiin hankintoihin. Jos säännös kuitenkin säilytetään, yhden tarjouksen tilanteeksi ei tule katsoa tilannetta, jossa muut tarjoukset joudutaan sulkemaan puutteiden tai tarjouspyynnön vastaisuuden vuoksi.

Sidosyksiköiden 10 %:n vähimmäisomistusvaatimus

ÖVPH vastustaa ehdotettua vähimmäisomistusvaatimusta. Ehdotus on:

- EU-oikeuden vastainen siltä osin, että omistusosuuden määrällä ei ole merkitystä sidosyksikköaseman arvioinnissa
- taloudellisesti ja toiminnallisesti haitallinen
- ristiriidassa kuntien itsehallinnon kanssa
- toteuttamiskelvoton erityisesti yhtiöissä, joissa on useita pienosakkaita

Vaikutusarviointi on puutteellinen. Ehdotus johtaisi laillisten sidosyksikköjen purkamiseen ja aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia, huoltovarmuusriskejä ja lisää riippuvuutta markkinoista. Hyvinvointialueiden strategia ja kriittisiä toimintoja ei ole tarkoituksenmukaista siirtää markkinoille.

Ehdotetun siirtymäajan tulee olla realistinen. Siirtymäajan tulisi olla vähintään kolme vuotta, koska:

- toiminnan uudelleenjärjestely vaatii laajoja demokraattisia päätöksiä
- investoinnit ovat mittavia ja sidottuja lainsäädännöllisiin hyväksymisprosesseihin
- hyvinvointialueiden talous- ja rahoitusmalli ei mahdollista nopeita muutoksia

Turvallisuus ja huoltovarmuus

ÖVPH pitää myönteisenä, että turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvät näkökohdat huomioidaan hankinnoissa. Pakotteet tulisi lisätä poissulkuperusteisiin, ei hankinnan kohteen määrittelyyn.

Perusteluista tulee poistaa ehdotus soveltuvuusvaatimusten ulottamisesta koko toimitusketjuun, koska se on ristiriidassa ryhmittymiä ja voimavarayksiköitä koskevan sääntelyn kanssa. Tietyt yksittäiset soveltuvuusvaatimukset voidaan tapauskohtaisesti edellyttää.

Rikosrekisteriotteiden korvaaminen vakuutuksella

Rikosrekisteriotteen korvaaminen vakuutuksella keventää yritysten hallinnollista taakkaa ja voi nopeuttaa kilpailutuksia. Hankintayksiköiden näkökulmasta muutos ei kuitenkaan vähennä merkittävästi työmäärää, ja vakuutuksiin liittyy samankaltaisia tietosuoja-asioita kuin rikosrekisteriotteisiin.

Muut huomiot

Muutoksenhaun kohde ja rajoitukset

ÖVPH katsoo, että 146 § tulee säilyttää nykyisessä muodossaan. Muutosta ei tule voida hakea hankintamenettelyn valmistelusta, hankinnan jakamisesta eikä halvimman hinnan käyttämisestä vertailuperusteena. Pykälä on tarkoituksenmukainen, eikä siihen tule tehdä luonnoksessa ehdotettuja muutoksia.

Hankinnan jakamiseen liittyvän valituskiellon poistaminen on erityisen ongelmallista. Kuten kohdassa 75 § on todettu, valitusoikeuden avaaminen jakamispäätöksiin viivästyttäisi hankintoja merkittävästi ja lisäisi oikeudellisia riskejä. Mikäli valituskielto kuitenkin poistetaan, valitusajan tulee alkaa hankintailmoituksen julkaisemisesta, jolloin 147 §:ää on vastaavasti muutettava. Lisäksi tulisi arvioida, voidaanko täytäntöönpanokielto ylipäättään ulottaa jakamista koskeviin valituksiin.

Ehdotettu muutos, jonka mukaan valituskielto koskisi vain hankinnan valmistelua kertomuksen osalta, avaa epäsuorasti valitusmahdollisuuden kertomukseen muilta osin. Tämä on erityisen ongelmallista. Hankintakertomus sisältää hankintaprosessin kuvauksia eikä sen tule olla valituskelpoinen miltään osin. Tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuksista tehdään erilliset valituskelpoiset päätökset, jotka annetaan tiedoksi valitusosoituksineen. Koska kertomusta ei anneta tiedoksi, sen valitusaika ja -oikeus jäisivät epäselviksi. Kertomus tulee siten poistaa kokonaan 146 §:stä. Pykälässä on jo nykyisin kielto valittaa hankinnan valmistelusta, joten muutos on tarpeeton.

Siirtymäsäännökset

Voimaantulosäännöksessä tai sen perusteluissa tulee ottaa selkeästi kantaa siihen, sovelletaanko muutettuja säännöksiä ennen lain voimaantuloa kilpailutettujen puitejärjestelyjen ja dynaamisten hankintajärjestelmien sisäisiin hankintoihin, jotka tehdään lain voimaantulon jälkeen. Tämä on välttämätöntä oikeusvarmuuden, ennakoitavuuden ja sidosyksikköjen toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi.

Hankintavalitusten pitkät käsittelyajat markkinaoikeudessa

ÖVPH pitää valitettavana, että lakiesityksessä ei esitetä keinoja markkinaoikeusvalitusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi. Markkinaoikeusprosessit kestävät usein yli vuoden, mikä viivästyttää hankintojen toteuttamista ja aiheuttaa merkittäviä kustannuksia sekä hankintayksiköille että voittaneille tarjoajille.

Pitkät käsittelyajat heikentävät säästötavoitteiden toteutumista, vaikeuttavat toiminnan suunnittelua ja lisäävät markkinariskejä. Markkinaoikeusprosessien tehostaminen olisi yksi vaikuttavimmista toimista hankintojen sujuvoittamiseksi ja kustannusten vähentämiseksi, ja sen tulisi olla osa hankintalain kokonaisuudistusta.

Linda Jakobsson-Pada, hallintojohtaja

Pohjanmaan hyvinvointialue

Niklas Teir, hankintajohtaja

Pohjanmaan hyvinvointialue